

על הצלת יהודי דנמרק

ברכבת, בחשמלית או סתם ברחוב פנו אלינו דנים שלא הכרנום והציעו את עזרתם או נתנו כסף. פעם נתן לי מישהו טבעת זהב ופעם פשט איש את מעילו ברכבת וביקש שאקח אותו. ... לסרב לא יכולתי. דנים רבים שלא היו ממש פעילים בהצלה, הביעו צורך נפשי לעשות משהו. זוכר אני פעם שכרטיסן של חשמלית סירב לקבל ממני תשלום עבור הנסיעה. זרקתי את הפרוטות לארנקו. בעת שירדתי אמר בכנות: "אני מתבייש".

בתוך לני יחיל, **הצלת היהודים בדניה** (יד ושם והאוניברסיטה העברית, תשכ"ז), ע' 164

***

עדותה של ניצולה מדנמרק

והנה בא איש שנתן לנו את הסימן לצאת. במונית הוסענו לשפת הים, בקרבת כפר דייגים קטן. אנחנו ארבעתנו ועוזרנו הוסתרנו שם מתחת לשיח ליד שפת הים. במועד מסוים היינו צריכים לזחול לאורך החוף עד למעגן. במקום נמצא צריח ובו ישבו הגרמנים. שכבנו שם יום שלם וחיכינו שיחשיך. כמה פעמים עברו מכוניות בכביש מעלינו וכל פעם רעדנו מפחד. פעם אחת נעצרה מכונית משא ממש מול מחבואנו, אולם למזלנו היו אלה אנשי מחתרת שבאו כדי להרגיענו ולספר לנו שבתעלות שוכבים לוחמי מחתרת מזוינים. עד כמה שידוע לנו שיחדו את הגרמנים בצריח לעצום את העיניים.

בשעה 7 נראו סימנים משונים מבין השיחים לאורך החוף. נתגלו דמויות מתקרבות. עד מהרה נתברר כי אלה היו נוסעים נוספים שלא שיערנו כי שכבו שם. כולנו הגענו ללא הפרעה לסירת הדיג והורינו לרדת למחסן שבו נדחסנו כמו דגים מלוחים בחבית. אחדים שלא היה מקום עבורם למטה נארזו ברשת הדייגים וכוסו בשקים. על הסירה היה לעבור שדה מוקשים קשה ועל כן עשינו סיבוב גדול. נשקפה גם סכנה שנעלה על שרטון, והיה צורך למדוד את עומק המים ללא הפסקה. הדייגים ידעו שיש לעבור בדרך שתי סירות משמר גרמניות מצוידות בזרקורים. שני אנשים נהגו בסירה שבה היו 21 פליטים, שלמעשה לא ראו אחד את השני אלא למחרת היום.

בערך בשעה 8 הפלגנו, לאחר שנפרדנו מן העוזרים השונים, ביניהם לוחם מחתרת ידוע שלא הכרתיו אלא בשמו הבדוי, אך זכור לי שהוא היה מורה, ומאוחר יותר, בשוודיה, נודע שנהרג בידי הגרמנים. כאשר יצאנו לים קמה רוח. רבים לקו במחלת ים ונאלצו לעלות לסיפון כדי ל"הקריב", כי אי אפשר היה לעשות זאת במחסן הסגור.

לפתע נראה הזרקור של שירת משמר גרמנית. מיד כיבו את המנוע וצווינו לעמוד כחומה מסביב לתא הנהיגה כי האור החלש שבקע ממנו עלול היה לגלות

אותנו. לאט לאט הצלחנו לעבור מבלי לעשות יותר מדי רעש; כל אחד חשב בלבו כי הגיעה שעתו האחרונה. היה מנוי וגמור איתנו כי מוטב לקפוץ לים ולטבוע מאשר להיתפס בידי הגרמנים. העצבנות גברה, ודווקא בשלה היו יכולים לגלותנו בנקל. אולם לאט לאט נרגעו הנוסעים ואז גברה עליהם העייפות, אם כי כל שריר בגוף היה מתוח מרוב פחד מפני גילוי. בגלל הסערה סתתה הסירה הקטנה מקו נסיעתה. לאט לאט עלה עמוד השחר. איש לא ידע היכן אנחנו נמצאים.

בשעה 7 נראה חוף, אך איזה? האם נוכל לקוות שזה החוף של שוודיה? עם התקרב הסירה לחוף בא גם זמן שחרורנו. התברר כי באמת נמצאנו במים הטריטוריאליים השוודיים. הדגל הדני הועלה והאנשים התחבקו ובכו משמחה. סוף סוף היו חפשיים. הנמל שנכנסו אליו היה מלא אניות מלחמה שוודיות ועל סיפונהן עמדו חיילי צי, נופפו בידיהם וקראו לקראתנו "ברוכים הבאים".

בתוך לני יחיל, **הצלת היהודים בדניה** (יד ושם והאוניברסיטה העברית, תשכ"ז), ע' 179-180

***

בין אלה שנתפסו תוך בריחתם היתה אשה בת 84, לשעבר מנהלת בית ספר, ידועה ונערצת בקופנהגן במשך שנים רבות, חנה אדלר (מאותה משפחת אדלר שאמו של נילס בוהר, חתן פרס נובל לפיזיקה, השתייכה אליה). היא שוחררה על סמך עצומה שהוגשה לשלטונות הגרמניים. על עצומה זו חתמו פקידיים בכירים במשרד החינוך, ראש עיריית קופנהגן, רקטור האוניברסיטה ואנשי ציבור אחרים וכ-400 מבין תלמידיה לשעבר. היא קיבלה אישור שעליו חתם [נילס] סווינגנסן [שר החוץ הדני] ונשארה רשמית בדניה עד סוף המלחמה. אגב, היא לא השתייכה לקהילה היהודית, אך גם לא לשום כנסיה. בעצומה נאמר בין השאר:

"אנו פונים בעצומה זו לא רק מתוך אהדתנו והערצתנו הגדולות עבור אישיותה של הגב' אדלר, אלא גם מתוך הכרתנו כי מפעל חייה של הגב' אדלר נשא אופי כזה שהחברה הדנית כולה [ההדגשה במקור] חייבת לגב' אדלר חוב יוצא מן הכלל... זוהי עובדה כי גירושה של הגב' אדלר פירושה היה מכת הלבם בשביל מספר גדול של דנים. גורלה של הגב' אדלר אין לראותו למעשה כמכה ליהודים אלא לחוג גדול של אזרחים דניים."

בתוך לני יחיל, **הצלת היהודים בדניה** (יד ושם והאוניברסיטה העברית, תשכ"ז), ע' 189

***

הרב פרדיגר, על חבילות המזון שקיבלו מדנמרק יהודי דנמרק בגטו טרזיינשטט

מצב הרוח הטוב שנגרם על ידי התזונה המשופרת היה לא פחות חשוב ממצב הבריאות המשופר, ולא עוד אלא שרוחנו נתחזקה על ידי ההכרה הנפלאה כי בבית זוכרים אותנו ועובדים למעננו. הן – כך חשבנו – אם הם שם בבית דואגים לכך שלא נמות מרעב, הרי גם ימצאו אמצעים ודרכים להצילנו מגיהנום זה.

בתוך לני יחיל, **הצלת היהודים בדניה** (יד ושם והאוניברסיטה העברית, תשכ"ז), ע' 203